

Na osnovu člana 15. stav 2. Zakona o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ureda za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, na 119. sjednici održanoj 22. aprila 2010. godine, donijelo je

PRAVILNIK

O NAČINU PRAĆENJA ZOONOZA I UZROČNIKA ZOONOZA

POGLAVLJE I. - OPĆE ODREDBE

Član 1.

(Predmet, svrha i područje primjene)

(1) Pravilnikom o načinu praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza (u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisuje se način praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza, praćenje njihove otpornosti na antimikrobna sredstva, epidemiološko istraživanje mehanizma i uslova nastajanja bolesti koje se prenose hranom i razmjena podataka vezanih za zoonoze i uzročnike zoonoza kod ljudi i životinja u hrani i stočnoj hrani.

(2) Svrha Pravilnika je da se osigura pravilno praćenje zoonoza, uzročnika zoonoza i njihove otpornosti na antimikrobna sredstva te pravilno epidemiološko istraživanje mehanizma i uslova nastajanja bolesti koje se prenose hranom kako bi se zagarantiralo prikupljanje podataka neophodnih za procjenu njihovih trendova i izvora.

(3) Ovaj Pravilnik ne isključuje zahtjeve određene posebnim propisima iz područja zdravlja ljudi i životinja, ishrane životinja i higijene hrane.

Član 2.

(Pojmovnik)

Za potrebe ovog Pravilnika, pojedini pojmovi imaju slijedeće značenje:

- a) "zoonoza" označava bolest i/ili zarazu koja se prirodno prenosi direktno ili indirektno između životinja i ljudi;
- b) "uzročnik zoonoze" označava bilo koji virus, bakteriju, gljivicu, parazit ili drugi biološki agens koji bi mogao biti uzročnik zoonoze;
- c) "otpornost na antimikrobna sredstva" označava sposobnost mikroorganizma određene vrste da preživi ili naraste u prisustvu date koncentracije antimikrobnog sredstva, koja je obično dovoljna da spriječi rast ili ubije mikroorganizam iste vrste;
- d) "pojava bolesti koja se prenosi hranom" označava pojavu, posmatranu pod datim okolnostima, iste bolesti i/ili zaraze kod dva ili više slučajeva među ljudima ili situaciju u kojoj posmatrani broj slučajeva nadilazi očekivani broj i gdje su slučajevi povezani ili su vjerovatno povezani s istom hranom kao izvorom zaraze;
- e) "praćenje" (monitoring) označava način prikupljanja, analiziranja i davanja podataka o pojavi zoonoze, uzročnika zoonoze i njihove otpornosti na antimikrobna sredstva;
- f) "subjekt u poslovanju s hranom" je fizičko ili pravno lice, registrirano za obavljanje određenih djelatnosti vezanih uz poslovanje s hranom, odgovorno za osiguravanje nesmetane provedbe propisa o hrani i ovog Pravilnika, unutar svog poslovanja;
- g) "Zajednička komisija za praćenje zoonoza" je Zajednička komisija za zoonoze koju uspostavlja ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ministar), a koju čine predstavnici nadležnih organa iz tač. h), i), j) i k) ovog člana;
- h) "nadležni organi za zakonodavstvo o zdravlju životinja" su Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;
- i) "nadležni organi za zakonodavstvo o zdravlju ljudi" su Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo zdravstva, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, Odjel za zdravstvo i ostale usluge Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;
- j) "nadležni organi za zakonodavstvo o stočnoj hrani" su nadležni organi iz tačke h) ovog člana;
- k) "nadležni organi za zakonodavstvo o higijeni hrane" su nadležni organi iz tačke h) ovog člana;
- l) "epidemiologija" je nauka o zakonitostima pri pojavljivanju grupnih bolesti;

m) "posebni propisi" su propisi s područja zdravlja ljudi, zdravlja životinja, stočne hrane i higijene hrane.

Član 3.

(Obaveze nadležnih organa)

(1) Nadležni organi iz člana 2. tač. h), i), j) i k) ovog Pravilnika (u daljnjem tekstu: nadležni organi) garantiraju da se podaci o pojavi zoonoza i uzročnika zoonoza i njihovoj otpornosti na antimikrobna sredstva prikupljaju, analiziraju i objavljuju bez odlaganja, u skladu s uslovima propisanim ovim Pravilnikom.

(2) Nadležni organi određuju ustanovu i/ili nadležnu jedinicu u svom sastavu, u skladu s ovim Pravilnikom, o čemu obavještavaju Zajedničku komisiju za praćenje zoonoza. Ako nadležni organ odredi više od jedne nadležne jedinice u svom sastavu, on:

a) obavještava Zajedničku komisiju za praćenje zoonoza koja će to nadležna jedinica u njegovom sastavu biti zadužena za komunikaciju s Zajedničkom komisijom za praćenje zoonoza i;

b) garantira da nadležne jedinice u sastavu nadležnog organa sarađuju kako bi se osigurala pravilna primjena odredbi ovog Pravilnika.

(3) Nadležni organi garantiraju uspostavu efikasne i trajne saradnje bazirane na razmjeni općih i prema potrebi specifičnih podataka između nadležnih organa ili više nadležnih jedinica u njihovom sastavu, određenih u svrhu provedbe ovog Pravilnika, i to:

- a) nadležni organ za zakonodavstvo o zdravlju životinja;
- b) nadležni organ za zakonodavstvo o zdravlju ljudi;
- c) nadležni organ za zakonodavstvo o stočnoj hrani;
- d) nadležni organ za zakonodavstvo o higijeni hrane;
- e) ostali organi i nadležne organizacije.

(4) Nadležni organi obavezni su osigurati trajno funkcioniranje službi i djelatnosti te sistematsko usavršavanje stručnjaka na području veterinarstva, mikrobiologije i epidemiologije iz područja svoje nadležnosti, a za potrebe provođenja ovog Pravilnika.

POGLAVLJE II. - PRAĆENJE ZOONOZA I UZROČNIKA ZOONOZA

Član 4.

(Opća pravila o praćenju zoonoza i uzročnika zoonoza)

(1) Svi nadležni organi, svako iz svoje nadležnosti, prikupljaju odgovarajuće i uporedive podatke u skladu s posebnim propisima kako bi se prepoznale i opisale opasnosti, procijenile izloženosti i utvrdili rizici pojave zoonoza i uzročnika zoonoza.

(2) Praćenje zoonoza i uzročnika zoonoza se odvija u fazi ili fazama prehrambenog lanca koji je najprikladniji za pojavu zoonoze ili dotičnog uzročnika zoonoze, i to:

- a) na nivou primarne proizvodnje i/ili;
- b) u drugim fazama prehrambenog lanca, uključujući hranu i stočnu hranu.

(3) Praćenje obuhvata zoonoze i uzročnike zoonoza navedene u Dodatku I. odjeljak A. ovog Pravilnika. Ako epidemiološko stanje u državi to zahtijeva, moraju se pratiti i zoonoze i uzročnici zoonoza iz Dodatka I. odjeljak B. ovog Pravilnika.

(4) Lista zoonoza i uzročnika zoonoza iz Dodatka I. ovog Pravilnika može se izmijeniti i dopuniti kako bi se uvrstile i druge ili brisale uvrštene zoonoze ili uzročnici zoonoza, vodeći posebno računa o slijedećim kriterijima:

- a) njihovoj pojavi kod životinja, ljudi, u stočnoj hrani i hrani;
- b) važnosti njihovih učinaka na ljude;
- c) privredne posljedice zbog poremećenog zdravstvenog stanja ljudi i životinja, te posljedice na industriju hrane i stočne hrane;

d) epidemioloških trendova kod životinja i ljudi, u stočnoj hrani i hrani.

(5) Praćenje zoonoza i uzročnika zoonoza se bazira na raspoloživim sistemima nadležnih organa. Međutim, kako bi se olakšalo prikupljanje i upoređivanje podataka, Zajednička komisija za praćenje zoonoza mora utvrditi detaljna pravila za praćenje zoonoza i uzročnika zoonoza navedenih u Dodatku I. ovog Pravilnika, koja obuhvataju:

- a) praćenje zoonoza kod ljudi, populaciji ili pod-populaciji životinja ili faze prehrambenog lanca;
- b) prirodu i vrstu podataka koji se prikupljaju;
- c) definiciju slučajeva;
- d) programe uzimanja uzoraka;
- e) laboratorijske metode koje se koriste u testiranju i;
- f) učestalost izvještavanja, uključujući smjernice za izvještavanje između nadležnih organa na svim nivoima, uzimajući u obzir posebne propise.

(6) Prilikom razmatranja o tome da li je potrebno predložiti detaljna pravila o usklađivanju rutinskog praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza, u skladu sa stavom (5) ovog člana, Zajednička komisija za praćenja zoonoza daje prednost zoonozama i uzročnicima zoonoza navedenim u odjeljaku A. Dodatka I. ovog Pravilnika.

Član 5.

(Usklađeni programi praćenja)

(1) Ukoliko podaci prikupljeni rutinskim posmatranjem, u skladu s članom 4. ovog Pravilnika, nisu dovoljni mogu se utvrditi usklađeni programi praćenja jedne ili više zoonoza i/ili uzročnika zoonoza. Usklađeni programi praćenja donose se, prevashodno, ako se utvrde posebne potrebe, kako bi se procijenili rizici ili odredile polazišne vrijednosti koje se odnose na zoonoze ili uzročnike zoonoza na nivou države.

(2) Minimalna pravila za uspostavu usklađenog programa praćenja jedne ili više zoonoza i/ili uzročnika zoonoza utvrđena su u Dodatku III. ovog Pravilnika.

Član 6.

(Dužnosti subjekta u poslovanju s hranom)

Nadležni organi garantiraju da će u slučaju kada subjekt u poslovanju s hranom bude obavljao ispitivanja radi utvrđivanja prisustva zoonoza ili uzročnika zoonoza prema članu 4. stav (2) ovog Pravilnika:

- a) čuvati rezultate i pobrinuti se za čuvanje bilo kojega izolata u periodu koji je utvrdio nadležni organ i;
- b) obavijestiti o rezultatima i/ili dostaviti izolate nadležnom organu na njegov zahtjev.

POGLAVLJE III.- OTPORNOST NA ANTIMIKROBNA SREDSTVA, POJAVA BOLESTI KOJE SE PRENOSE HRANOM

Član 7.

(Praćenje otpornosti na antimikrobna sredstva)

U skladu sa zahtjevima navedenim u Dodatku II. ovog Pravilnika nadležni organi garantiraju da praćenje otpornosti na antimikrobna sredstva pruža uporedive podatke o pojavi otpornosti na antimikrobna sredstva kod uzročnika zoonoza i drugih uzročnika u onoj mjeri u kojoj isti predstavljaju prijetnju za zdravlje ljudi.

Član 8.

(Epidemiološko istraživanje bolesti koje se prenose hranom)

(1) Nadležni organi garantiraju da će u slučaju kada subjekt u poslovanju s hranom bude davao podatke, u skladu s članom 6. ovog Pravilnika, sačuvati predmetni prehrambeni proizvod ili njegov odgovarajući uzorak kako se ne bi otežalo njegovo pretraživanje u laboratoriji ili istraživanje o pojavi bilo koje bolesti koje se prenose hranom.

(2) Nadležni organi istražuju izbijanje bolesti koje se prenose hranom. Istraživanje pruža podatke o epidemiološkom profilu, prehrambenim proizvodima koji su moguće bili povezani s izbijanjem bolesti i mogućim uzrocima izbijanja bolesti. Istraživanja će uključiti, što je više moguće, provedbu odgovarajućih epidemioloških i mikrobioloških studija. Nadležni organi šalju Zajedničkoj komisiji za praćenje zoonoza sažetak izvještaja o rezultatima provedenih istraživanja, obuhvatajući podatke iz odjeljka E. Dodatka IV. ovog Pravilnika.

(3) Epidemiološka istraživanja iz st. (1) i (2) ovog člana primjenjuju se u skladu s odredbama posebnih propisa o sigurnosti proizvoda, o sistemima ranog upozorenja i odgovora na sprječavanje i kontrolu prenosivih bolesti kod ljudi i životinja, higijeni hrane, posebno onih o hitnim mjerama i postupcima za povlačenje hrane i stočne hrane s tržišta.

POGLAVLJE IV. - RAZMJENA PODATAKA I LABORATORIJE

Član 9.

(Procjena trendova i izvora zoonoza, uzročnika zoonoza i otpornosti na antimikrobna sredstva, izvještaji i formiranje Zajedničke komisije)

(1) Nadležni organi imaju obavezu procjenjivati trendove i izvore zoonoza, uzročnika zoonoza i otpornosti na antimikrobna sredstva na području iz svoje nadležnosti.

(2) Svaki nadležni organ šalje Zajedničkoj komisiji za praćenje zoonoza do kraja aprila svake godine, za prethodnu godinu, s područja svoje nadležnosti izvještaj o trendovima i izvorima zoonoza, uzročnika zoonoza i otpornosti na antimikrobna sredstva, obuhvatajući podatke prikupljene u skladu s čl. 4., 7. i 8. ovog Pravilnika.

(3) Odluku o formiranju Zajedničke komisije za praćenje zoonoza donosi ministar, na prijedlog Ureda za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, uz saglasnost nadležnih organa entiteta i Brčko Distrikta BiH. Odluka najmanje mora sadržavati:

- a) imena članova komisije;
- b) odgovornosti članova komisije;
- c) opis radnih zadataka;
- d) način komunikacije i razmjene informacija.

(4) Minimalni zahtjevi za izvještaj o trendovima i izvorima zoonoza, uzročnika zoonoza i otpornosti na antimikrobna sredstva utvrđeni su u Dodatku IV. ovog Pravilnika.

(5) Zajednička komisija za praćenje zoonoza može zatražiti dodatne izvještaje i posebne informacije od nadležnih organa, koji su ih dužni dostaviti nakon navedenog zahtjeva, a mogu to učiniti i na vlastitu inicijativu.

(6) Zajednička komisija za praćenje zoonoza analizira izvještaje iz stava (2) ovog člana i do kraja juna tekuće godine izrađuje izvještaj o trendovima i izvorima zoonoza, uzročnika zoonoza i otpornosti na antimikrobna sredstva.

(7) Kod pripreme izvještaja o trendovima i izvorima zoonoza, uzročnika zoonoza i otpornosti na antimikrobna sredstva, Zajednička komisija za praćenje zoonoza može uzeti u obzir i druge podatke prikupljene provođenjem propisa s područja zdravlja životinja, zdravlja ljudi, stočne hrane i higijene hrane.

(8) Izvještaj o trendovima i izvorima zoonoza, uzročnika zoonoza i otpornosti na antimikrobna sredstva, Zajednička komisija za praćenje zoonoza upućuje na mišljenje nadležnim organima.

(9) Zajednička komisija za praćenje zoonoza do kraja septembra tekuće godine dostavlja nadležnim organima završni izvještaj o trendovima i izvorima zoonoza, uzročnika zoonoza i otpornosti na antimikrobna sredstva za prethodnu godinu.

(10) Izvještaji o trendovima i izvorima zoonoza, uzročnika zoonoza i otpornosti na antimikrobna sredstva i bilo koji njihovi sažeci stavljaju se na raspolaganje javnosti u skladu s posebnim propisima.

Član 10.
(Referentne laboratorije)

(1) Referentne laboratorije za analiziranje i testiranje zoonoza i uzročnika zoonoza i njihove otpornosti na antimikrobna sredstva određuju se u skladu s posebnim propisima kojima je regulirana ova oblast.

(2) Odgovornosti i zadaci referentnih laboratorija, posebno u pogledu koordinacije njihovih aktivnosti određuju se posebnim propisima.

(3) Nadležni organi određuju referentne laboratorije za svako područje iz svoje nadležnosti i o tome obavještavaju Zajedničku komisiju za praćenje zoonoza.

POGLAVLJE V. - PRIMJENA, PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 11.
(Izmjene i dopune Dodataka)

Zajednička komisija za praćenje zoonoza prati nova naučna postignuća, na osnovu savremenih stručnih i naučnih postignuća te aktuelne situacije u zemlji i svijetu, za bilo koja pitanja obuhvaćena ovim Pravilnikom, te predlaže izmjene i dopune dodataka ovog Pravilnika ili uspostavu usklađenih programa praćenja u skladu s članom 5. ovog Pravilnika.

Član 12.
(Dodaci)

Dodaci I - IV. štampani su u prilogu ovog Pravilnika i čine njegov sastavni dio.

Član 13.
(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 105/10
22. aprila 2010. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Nikola Špirić**, s. r.

DODATAK I.

Odjeljak A. Zoonoze i uzročnici zoonoza uključeni u praćenje

- bruceloza i njezini uzročnici
- kampilobakterioza i njezini uzročnici
- listerioza i njezini uzročnici
- salmoneloze, salmonelne infekcije i njihovi uzročnici
- trihinelozna i njezini uzročnici
- ehinokokoza i njezini uzročnici
- tuberkuloza uzrokovana *Mycobacterium bovis*
- *Escherichia coli* koja izlučuje verotoksin
- Bjesnoća
- Q groznica
- Bedrenica

Odjeljak B. Popis zoonoza i uzročnika zoonoza koji se prate u skladu s epidemiološkim stanjem

1. Virusne zoonoze

- kalicivirus
- hepatitis A virus
- virusi gripe
- virusi koje prenose artopodi
- coronavirus
- SARS CoV

2. Bakterijske zoonoze

- borelioza i njezini uzročnici
- botulizam i njezini uzročnici
- leptospiroza i njezini uzročnici
- klamidioza i njezini uzročnici
- mikobakterioze osim tuberkuloze uzrokovane *Mycobacterium bovis*
- vibrioza i njezini uzročnici
- jersinioza i njezini uzročnici

3. Parazitske zoonoze

- anisakija i njezini uzročnici
- kriptosporidioza i njezini uzročnici
- cisticerkoza i njezini uzročnici
- toksoplazmoza i njezini uzročnici
- lišmanijaza

4. Ostale zoonoze i uzročnici zoonoza

DODATAK II.

Uslovi za praćenje otpornosti na antimikrobna sredstva u skladu s članom 7. ovog Pravilnika

Odjeljak A. Opći uslovi

Sistem praćenja otpornosti na antimikrobna sredstva predviđen članom 7. ovog Pravilnika treba pružiti najmanje slijedeće podatke:

1. životinjske vrste uključene u praćenje;
2. bakterijske vrste i/ili sojevi uključeni u praćenje;

3. način uzimanja uzoraka koji se primjenjuje kod praćenja;
4. antimikrobna sredstva uključena u praćenje;
5. laboratorijske postupke primjenjive za otkrivanje otpornosti;
6. laboratorijske postupke primjenjive za identifikaciju mikrobnih izolata;
7. metode koje se koriste za prikupljanje podataka.

Odjeljak B. Posebni uslovi

Sistem praćenja pruža odgovarajuće podatke barem u pogledu reprezentativnog broja izolata *Salmonella* spp, *Campylobacter jejuni* i *Campylobacter coli* kod goveda, svinja i peradi kao i hrane životinjskog porijekla koja potiče od tih vrsta.

DODATAK III.

Usklađeni programi praćenja iz člana 5. ovog Pravilnika

Kad se ustanovi usklađeni program praćenja, potrebno je utvrditi najmanje slijedeća programska obilježja:

- svrhu,
- trajanje,
- geografsko područje ili regiju,
- zoonoze i/ili uzročnike zoonoza,
- vrste uzoraka i ostale tražene podatke,
- najmanji broj uzoraka i način uzimanja uzoraka,
- vrste laboratorijskih postupaka,
- zadatke nadležnih organa,
- resurse koje treba uključiti,
- procjenu troškova i finansiranje,
- metode i vrijeme za izvještavanje o rezultatima.

DODATAK IV.

Izveštaj o trendovima i izvorima zoonoza, uzročnika zoonoza i otpornostina antimikrobna sredstva

Izveštaj sadržava najmanje slijedeće podatke:

Odjeljak A. Pri prvom izvještavju treba navesti slijedeće podatke za svaku zoonozu i uzročnika zoonoze:

- a) sistemi praćenja (način uzorkovanja, učestalost uzimanja uzoraka, vrste uzoraka, definicija slučajeva, dijagnostički postupci koji se primjenjuju);
- b) politika vakcinacije i ostale preventivne mjere;
- c) kontrolni mehanizmi i/ili programi;
- d) mjere u slučaju pozitivnih nalaza ili pojava sporadičnih slučajeva;
- e) važeći sistemi obavezne prijave bolesti;
- f) historija bolesti u zemlji.

Svako slijedeće izvještavanje sadrži samo promjene.

Odjeljak B. Svake godine treba navesti slijedeće podatke:

- a) relevantna prijemčiva populacija životinja (zajedno s datumom na kojeg se podaci odnose);
 - broj stada ili jata,

- ukupan broj životinja;
- ako je potrebno, podatke o načinu držanja i uzgoja životinja;

b) broj i opće podatke laboratorija i institucija uključenih u praćenje.

Odjeljak C. Svake godine treba navesti sljedeće pojedinosti o svakom uzročniku zoonoze i podataka koji se odnose na zoonoze uključujući i njihove posljedice:

- a) promjene kod već opisanih sistema;
- b) promjene prethodno opisanih metoda;
- c) rezultate istraživanja i daljnjih tipiziranja ili ostalih metoda identifikacije u laboratorijama (za svaku grupu podataka posebno);
- d) procjenu dosadašnjeg stanja, trenda i izvora zaraze na nacionalnom nivou;
- e) važnost bolesti kao zoonoze;
- f) važnost otkrića uzročnika kod životinja i u hrani kao mogućeg izvora zaraze ljudi;
- g) utvrđene mjere kontrole koje se mogu koristiti za sprječavanje ili smanjenje prijenosa uzročnika zoonoze na ljude;
- h) po potrebi posebne mjere o kojima odluče nadležni organi ili ih Zajednička komisija za praćenje zoonoza predloži na osnovu aktuelnog stanja.

Odjeljak D. Izvještavanje o rezultatima istraživanja

Rezultati istraživanja sadrže: broj pretraženih epidemioloških cjelina (jato, stado, uzorci, količine) i broj pozitivnih uzoraka prema definiciji slučaja. Ukoliko je potrebno, rezultati se prikazuju na način da sadrže geografsku proširenost zoonoza ili uzročnika zoonoze.

Odjeljak E. Za podatke o izbijanju bolesti koje se prenose hranom:

- a) ukupan broj izbijanja tokom jedne godine;
- b) broj oboljelih ljudi i broj smrtnih slučajeva prilikom spomenutog izbijanja;
- c) uzročnike izbijanja bolesti koje se prenose hranom, uključujući ako je moguće serotip ili drugi konačni opis uzročnika. Ako identifikacija uzročnika nije moguća, treba navesti razlog nemogućnosti identifikacije;
- d) prehrambene proizvode povezane s izbijanjem bolesti i ostale moguće prijenosnike (vehikuli);
- e) identifikaciju vrste mjesta gdje su se proizveli/kupili/nabavili/konzumirali sumnjivi prehrambeni proizvodi;
- f) ostale faktore kao npr. nedostatak higijene prilikom obrade hrane.

Odjeljci od A. do D. primjenjuju se na izvještaje o praćenju provedene u skladu s čl. 4. ili 7. ovog Pravilnika.

Odjeljak E. primjenjuje se na izvještaje o praćenju provedene u skladu s članom 8. ovog Pravilnika.